

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
Editură Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

1

Cuvânt despre Avram Iancu și moții crișeni¹

Prof. Gheorghe GIURGIU

Domnule Președinte Tiberiu Groza, onorată asistență

Mă bucur să particip astăzi la această adunare în care s-a omagiat personalitatea lui Avram Iancu. Apreciez: lansarea cărții "Biografia lui Avram Iancu(1897)" de Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpeneș, carte prezentată de domnul președinte Tiberiu Groza (carte pe care am și cumpărat-o), bilanțul Filialei Dej a Societății Cultural-Patriotice "Avram Iancu" în cei 30 de ani de existență, prezentat de președintele filialei, doamna profesor Elena Valeria Ciura, precum și lucrările susținute de domniile profesori Constantin Albinetz, Șeful Serviciului de Cultură din Primăria Municipiului Dej și directorul Muzeului Municipal Dej și Cristian Păltineanu, profesor de istorie la Liceul Tehnologic "Constantin Brâncuși" din Dej. Seara a fost completată în mod fericit de cântecele patriotice ale talentatului interpret Marin Grad, de frumoasele poezii recitate cu multă sensibilitate de doamna Dorina Rus, dar și de fondul muzical asigurat de artistul de jean consacrat, Felix Galan.

Avram Iancu, "Crăișorul Munților" a fost un exponent de marcă a istoriei pașoptiste a României, un mare iubitor de neam și țară, dar nu numai declarativ, ci și prin acțiune practică. La numai 24 de ani, Avram Iancu a condus magistral Revoluția Română de la 1848-1849 din Transilvania, inclusiv armata populară, Legiunea Auraria Gemina, cu sediul la Câmpeni. Proclamat prin lege "Erou al Națiunii Române" la 17 noiembrie 2016 (ceea ce a însemnat doar validarea unei realități de necontestat), supranumit "Craii Munților", Avram Iancu este iubit de toți românii.

Personal sunt născut și am copilărit în satul Giurgești, comuna Bulzești, județul Hunedoara și fac parte din ramura "moților crișeni", adică de pe Crișul Alb, așa cum a fost Crișan, unul dintre cei trei conducători ai Răscoalei de la 1784. Numele adevărat al lui Crișan este Giurgiu Gheorghe: Gheorghe este numele de botez, iar Giurgiu a fost preluat de la bunicul matern, preotul Giurgiu Toager din Giurgești, care l-a înfiat după decesul prematur al părinților săi. Pe locul unde a fost casa bunicului matern al lui Crișan (Gheorghe Giurgiu), nu departe de fosta casă a părinților mei, un grup de studenți ai Facultății de Istorie de la Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, împreună cu prof. univ. dr. Ioan Bolovan au ridicat o troiță în memoria eroului-martir al Răscoalei de la 1784 din Transilvania. Numele adevărat al lui Crișan (nume cu care a fost înscris și la școala din Abrud și anume Giurgiu Gheorghe) a fost documentat și elucidat de către profesorul Cristea Nicolae în publicația "Zarandul" din luna octombrie 2020, pp. 6-7.

În Dej am fost trei persoane originare din Țara Zarandului: doamna doctor Teodora Iliescu de la Spitalul Municipal Dej, mama Domniei Sale, doamna profesor de matematică Bunea (originare din Crișcior) și eu. Doamna profesor Bunea a trecut la cele veșnice și am rămas doi: doamna doctor și cu mine. La Cluj-Napoca suntem mai bine reprezentat: prof. univ. dr. Florin Streteanu, președintele Senatului Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (originar din Brad, județul Hunedoara, capitala Țării Zarandului), prof. univ. dr. habilitatus, Stan Nicolae Cristian, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației de la Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (originar din comuna mea natală, Bulzești), conf. univ. dr. Cătălin Glava, directorul Departamentului pentru Pregătirea Personalului Didactic (DPPD) din cadrul Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (originar din Bucureștii Bradului), conf. univ. dr. Sorina Paula Bolovan, nepoata bulzeștenului nostru Paul Petru (soțul Domniei Sale, prof. univ. dr. Ioan

¹ Prof. Gheorghe Giurgiu, Dej, județul Cluj. Cuvânt rostit la adunarea Societății Cultural-Patriotice "Avram Iancu", Filiala Dej din 17 octombrie 2022. Articol apărut în *Revista Luceafărul* din 21 octombrie 2022

Bolovan este originar tot din Țara Zarandului, extremitatea sud-vestică, Pâncota, județul Arad) și mulți, mulți alții.

Sursa: <https://apusei.info/2022/08/25/video-dupa-tabara-nationala-fii-ai-romaniei-se-pregateste-drumul-iancului/>

Localitatea mea natală, comuna Bulzești, județul Hunedoara este situată între comuna Avram Iancu și comuna Baia de Criș. Avram Iancu s-a deplasat des de la Vidra de Sus la Baia de Criș, trecând de fiecare dată prin Bulzești. A fost și internat în Spitalul din Baia de Criș, unde a murit în 10 septembrie 1872 și a fost înmormântat la Țebea (sat în comuna Baia de Criș). La Bulzești, Avram Iancu poposea adesea la unul din foștii săi luptători din timpul Revoluției, pe nume Giurgiu Avram.

Bulzeștenii mei au avut o foarte frumoasă inițiativă și anume parcurgerea **DRUMULUI IANCULUI**, cu o lungime de 45 de kilometri și care pornește de la Muzeul Memorial "Avram Iancu" din Vidra de Sus, trece prin Dealul Crișului

(unde s-a înălțat și o troiță cu ocazia comemorării a 150 de ani de la moartea lui Avram Iancu), apoi străbate comuna Bulzești și satele Rișculița, Baldovini, Râșca, Baia de Criș și ajunge la Țebea, la mormântul viteazului tribun. Publicația "Zarandul" din Brad, județul Hunedoara, publică în numărul din septembrie 2022, la pagina 3, articolul "De la Vidra la Țebea, pe DRUMUL IANCULUI, alături de fiii satului Bulzești", articol scris de redactorul-șef al publicației, doamna Bianca Leucian (născută Giurgiu). În acest articol este menționată jurnalista Camelia Stârchescu, care scria: "Nici un drum nu există înainte ca, atingând colbul, pașii cuiva să-l nască. Le-a născut AVRAM IANCU, pe toate ale Apusenilor, străbătând Țara cea Mică a Moșilor, întru binele și fericirea Țării celei Mari, a Românilor.

Anul acesta (2022 - n.n.), pentru a treia oară, pașii noștri-i vor căuta urma, în colbul vântuit al celor 45 de kilometri ai drumului ce leagă, pământean, Vidra nașterii Crăișorului, de Țebea mormântului său". Participanții la eveniment "au călcat, poate, mai apăsător ca altădată, căci dorul Crăișorului nu-i încă împlinit. Doar vremea împlinită-i să facem ceva, conștienți că, așa cum e acum n-are cum să se mai poată. Am mers, pas lângă pas, suflet lângă suflet, gând lângă gândul lui AVRAM IANCU: "Ținutul dor al vieții mele a fost să-mi văd națiunea fericită!"

DRUMUL IANCULUI continuă, prin fiecare dintre noi, scrie în publicația "Zarandul" din Brad, județul Hunedoara, capitala Moșilor Crișeni, publicație care descrie și Serbările Naționale de la Țebea din 2022.

Din curtea casei unde m-am născut din Giurgești, comuna Bulzești județul Hunedoara aveam priveliști minunate: spre est vedeam, la orizont, Certejul, iar apoi urma comuna natală a lui Avram Iancu, spre sud vedeam Bulzul, un masiv golaș, albastru-cenușiu, cu o altitudine de 960 m (care, cu siguranță a fost admirat și de Avram Iancu în dese sale treceri prin Bulzești) și de la care se trage numele comunei (la baza Bulzului se află o frumoasă pădure de liliac sălbatec), la vest se întinde Țara Hălmagiului, iar la nord vedeam Vârful Găina (1486 m) și platoul unde, an de an, are loc tradiționalul Târg de Fete de pe Muntele Găina. Aici a avut loc un eveniment important la 1 septembrie 1924, în cadrul festivităților legate de Centenarul nașterii lui Avram Iancu și anume sfințirea CRUCII IANCULUI, pe care s-a scris: "Înălțatu-s-a această Sfântă Cruce întru amintirea neuitatului Erou al Munților, AVRAM IANCU, cu prilejul serbării Centenarului nașterii sale. S-a sfințit în ziua de 1 septembrie anul mântuirii 1924 în prezența M.S. Regele Ferdinand și a reprezentanților națiunii române întregite și recunoscătoare". Tatăl meu, Dionisie Giurgiu a participat la sfințirea Crucii Iancului, alături de alți tineri din Bulzești. Avea pe atunci 19 ani.

Sursa: <https://alba24.ro/foto-depunere-de-coroane-la-crucea-lui-avram-iancu-de-pe-muntele-gaina-si-spectacol-folcloric-in-a-doua-zi-a-targului-de-fete-426350.html>

Sunt absolvent al Liceului "Avram Iancu" din Brad, înființat în 1869, în prezența lui Avram Iancu, care a rostit și o scurtă cuvântare cu acest prilej. În "Monografia Liceului "Avram Iancu" din Brad, 1869-2019-150 de ani" la pagina 35 se spune "Inaugurarea festivă a începerii activității în acest gimnaziu a fost amânată până la 21 mai 1870 - ziua patronilor gimnaziului (Sfinții Împărați Constantin și Elena). La această sărbătoare au venit membrii reprezentanței gimnaziale, un public numeros și părinții unor

elevi. A venit și Avram Iancu (membru în reprezentanța gimnazială) și a ținut o înfăcărată cuvântare despre importanța învățaturii pentru neamul românesc, pentru zărăndeni, pentru orice om". Craiul Munților a spus: "Astăzi, fraților români, a răsărit în mijlocul nostru, în falnicul Zarand, un soare nou, strălucitor. Razele lui vivicatoare - vor străbate munții plini de metale nobile și vor cuprinde întreaga suflare românească din nord, de la Tisa, până la Dunăre și mare..." (vezi aceeași monografie, pagina 118)

Gimnaziul Românesc din Brad este al V-lea gimnaziu românesc din Transilvania, după Blaj (1754), Beiuș (1828), Brașov (1850), Năsăud (1863) și Brad (1869). Un absolvent de seamă al Liceului "Avram Iancu" din Brad este Zian Boca (părintele Arsenie Boca), care absolvit liceul în 1929 ca șef de promoție. Părintele Arsenie Boca (Zian Boca pe numele de mirean, din Vața de Sus, județul Hunedoara), în calitate de șef de promoție a plantat un stejar pe o alee din curtea liceului. Acuma acesta este un copac viguros și se numește "Gorunul lui Zian".

Am avut bucuria să particip la sărbătorirea Centenarului Liceului "Avram Iancu" din Brad, la 12 octombrie 1969. Eram elev în clasa a XII-a. Cu această prilej s-a dezvelit, în curtea liceului, bustul lui Avram Iancu, operă a sculptorului Nicolae Pascu din București. Este al doilea bust din curtea liceului brădean, după cel al lui Crișan (Gheorghe Giurgiu). Timp de 26 de ani am fost profesor de matematică, diriginte și director adjunct la Școala Gimnazială "Avram Iancu" din Dej, județul Cluj. În 2004, în cadrul excursiei "Pe urmele lui Avram Iancu" am adus elevii participanți la excursie la acest bust, după care am plecat la Țebea și Baia de Criș.

La pagina 10 din cartea "Biografia lui Avram Iancu (1897)" de Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpeneș, domnul prof. Tiberiu Groza, președintele Societății Cultural-Patriotice "Avram Iancu" din România scrie despre Avram Iancu: "Dacă în timpul vieții sale contemporaneitatea l-a iubit, admirat, găzduit și cântat; luptând și murind alături de el, pentru a-i îndeplini visurile de libertate și dorința de fericire pentru neamul său, posteritatea nu s-a lăsat mai prejos...". Urmează să dovedim că suntem la înălțimea înaintașilor noștri. Pentru posteritate Avram Iancu a lăsat și un îndemn, scris pe o placă amplasată lângă "Gorunul lui Avram Iancu" de la Țebea:

"Iar când va veni dușmanul
Să vă ia pământ și drept,
Români, scuturați gorunul
Ca din somn să mă deștept!".